

Afrapportering af projektet ”Hvor kommer du fra?”

J.nr. 2012-7.42.04-0024

1. Hvor kommer du fra?

Indvandring og integration er emner, der kan være vanskelige at italesætte, dels fordi det er et emne, der er omdebatteret og dels fordi det ofte handler om almenmenneskelige følelser, der kan være svære at gengive i ord – som savnet ved at forlade et hjemland, angsten ved at blive forfulgt, usikkerheden, håbet osv. Mange kunstnere med anden etnisk baggrund end dansk bruger netop deres kunst til at give udtryk for deres erfaringer og følelser omkring det at være indvandrere.

”Hvor kommer du fra?” er et undervisningsforløb, der tilbyder elever på mellemtrinnet i grundskolen gennem kunst at lære om indvandring og kulturmøde på tværs af tid. Formålet er at italesætte indvandring og integration både verbalt og nonverbalt.

Det udarbejdede materiale består af tre konkrete elementer – nemlig et introduktionsforløb, en kunstworkshop og ideer til videre arbejde med emnet. Materialet er planlagt, udarbejdet og testet i perioden september 2012 til marts 2013. Det færdige produkt vil være tilgængeligt på Immigrantmuseets hjemmeside fra 1. august 2013 på <http://www.immigrantmuseet.dk/index.php?page=alias-92>.

1.1 Introduktionsforløb (<http://www.immigrantmuseet.dk/index.php?page=alias-94>)

I udarbejdelsen og i testning af materialet er introduktionsforløbet foregået ved undervisning på Immigrantmuseet af ca. 1 times varighed. Klasserne blev ved ankomsten delt op i grupper af 3-5 personer og blev på 15 minutter bedt om at besvare fem konkrete spørgsmål om indvandring nemlig

1. Hvad er en indvandrer ?
2. Nævn mindst 3 grunde til at flytte fra sit hjemland ?
3. Nævn mindst 3 grunde for et land til at tage imod indvandrere ?
4. Nævn mindst 5 ting, I ville tage med, hvis I skulle rejse.
5. Nævn mindst 3 ting man skal vide for at være dansker ?

Formålet med spørgsmålene var at italesætte emnet fra starten og at få eleverne til at tænke. På baggrund af gruppernes svar gennemførtes en rundvisning på ca. 45 minutter med fokus på nogle

centrale historiske temaer som forskellen på flygtninge og arbejdsindvandrere, kulturmøde og opfattelsen af at være dansk.

I erkendelsen af at måske ikke alle brugere af materialet har mulighed for fysisk at besøge museet, er der i det endelige materiale udarbejdet 9 små video-fortællinger, der tager udgangspunkt i de mest almindelige emner, test-eleverne kom ind på. Videoerne kan ikke erstatte et besøg på museet, men er et alternativ og tjener dels som inspiration og dels som introduktion af en historisk vinkel. De 9 videoer behandler temaerne; arbejdsindvandring, ekspertindvandring, madkultur (som kulturmøde), indvandring og traditioner, tværkulturel kærlighed, flygtninge, sprog, dansk velvilje overfor at modtage indvandrere og udviste.

Introduktionsforløbet er testet på 4., 5. og 6. klasser og indgår desuden også som et fast tilbud på Immigrantmuseet uafhængigt af kunst-workshop delen. Evalueringen fra de deltagende klasser har været overvejende positiv. Blandt andet det faktum, at eleverne oplevede rundvisningen tilrettelagt efter deres svar og ikke efter en fast rute i udstillingen, sådan at det blev en dialog med rundviseren, blev opfattet som positivt. Af negative kommentarer var det fortrinsvis den relativt store mængde information på kort tid, der blev påpeget. Dette er søgt tilrettet i løbet af kvalificeringsprocessen gennem foråret 2013.

1.2 Kunstworkshops (<http://www.immigrantmuseet.dk/index.php?page=alias-93>)

Der er udarbejdet 5 forskellige kunst-workshops indenfor forskellige kunstgrene – nemlig historiefortælling, collage, geografisk collage, fotografi og video/drama. Hver af de fem workshops tager udgangspunkt i en konkret kunstners personlige historie og arbejdsform. Eleverne kan vælge at arbejde med en eller flere workshops.

Udarbejdelsen af materialet foregik i samarbejde med kunstnerne, der i samarbejde med 5 udvalgte klasser gennemførte en workshop. Forløbet er planlagt, sådan at eleverne får mulighed for at reflektere over kunst som udtryksform både ved at kigge nærmere på kunstnernes værker og ved at evaluere deres eget forløb.

Det var et vigtigt led i projektet, at de fem workshops tog udgangspunkt i en konkret kunstner med etnisk baggrund – netop for at tydeliggøre, hvordan de hver især har brugt deres baggrund. En række kunstnere er blevet udvalgt til at deltage i projektet i samråd med Center for Kunst og Interkultur. CKI var inddraget for at blåstemple kunstnerne i forhold til deres professionelle virke og relevans for projektet. Følgende kunstnere blev valgt: Amir Zainorin (malaysisk baggrund), Jeanette Ehlers (rødder i Danmark og Vestindien), Maher Khatib (flygtningebaggrund fra Palæstina), Jane Jin Kaisen og Maja Lee Langvad (adoptivbaggrund fra Korea) og Marcelo Lerer (baggrund i Argentina).

Kunstnerne repræsenterer stor variation både i længden af deres ophold i Danmark, deres køn, deres nationale oprindelse, deres indvandringsbaggrund og ikke mindst i deres kunstneriske udtryksform. Fælles for dem er, at de bevidst bruger deres immigrantbaggrund i deres virke som kunstnere, men med meget forskellige udtryksformer. Dermed udgør de et meget bredt tilbud til skolerne.

Det færdige produkt består af fem "hæfter", der er tilgængelig på Immigrantmuseets hjemmeside i pdf-format. De indeholder dels et portræt af kunstneren og dels en køreplan for, hvordan workshoppen kan gennemføres. Hæftet er tænkt som benyttet af eleverne, men kan også bruges af læreren som vejledning.

1.3 Ekstra-opgaver (<http://www.immigrantmuseet.dk/index.php?page=alias-95>)

I erkendelse af at de fem kunstners historie hver især rummede mulighed for at arbejde tematisk med indvandring, udarbejdedes fem tema-ark, som indgår som en ekstra del i forhold til grundmaterialet. De fem temaer er arbejde, flugt, kærlighed, adoption og rødder/tværkulturalitet.

Tema-arkenes centrale del består af en række konkrete spørgsmål indenfor hvert af de fem emner, som kan bruges enten til gruppe-diskussion eller til oplæg til mindre skriftlige eller mundtlige fremstillinger. Spørgsmålene er kvalificeret gennem de emner, der blev debatteret i introforløbene på Immigrantmuseet med de 5 testklasser – foruden de øvrige klasser der igennem foråret 2013 har gennemgået samme forløb. Desuden er de formuleret med henblik på at sætte fokus på at italesætte de almenmenneskelige følelser ved indvandring. Eksempelvis fokuseres i forbindelse med flugt på det at miste sit hjemland.

Tema-arkene er tilgængelige på Immigrantmuseets hjemmeside sammen med workshopsne.

2. Samarbejde med skoler

Undervisningsmaterialet opfylder flere trinmål i fagene dansk, historie og billedkunst og sætter bl.a. fokus sammenhængen mellem verbal og nonverbal kommunikationsformer.

Følgende skoler har deltaget i projektet og 'testet' undervisningsforløbet: Sophienborgskolen (Hillerød), (privat skole), Holmegårdskolen (Hvidovre), Hareskov skole (Værløse), Arenaskolen (Greve) og Børneuniversitetet (København).

Det var en større udfordring end forventet at rekruttere skoler til at 'teste' workshops og undervisningsforløb. Det skyldes ikke skolernes manglende interesse, men at undervisningen på skolerne planlægges langt frem i tid, og er relativt fastlagt, sådan at det var vanskeligt at ændre undervisningsplanerne efterfølgende. Desuden var det vanskeligt at få direkte kontakt til de relevante kontaktlærere.

Følgende skoler er kontaktet, men har ikke haft mulighed for at deltage i projektet: Christianshavns skole (Kbh.), Strandgårdsskolen (Ishøj), Krogårdsskolen (Greve), Bagsværd lilleskole, Selsmose skolen (Tåstrup) og Valhøj skole (Rødovre).

3. Samarbejde med Nikolaj Kunsthal

I det oprindelse projekt var det tanken at materialet kunstfagligt skulle kvalificeres ved en kunsthistorisk vinkel. Nikolaj Kunsthal har været sparingspartner i udviklingen af materialet og har også stået for rundvisning af to skoler i deres aktuelle udstilling. Det var oprindeligt tænkt som et samarbejde, der skulle give eleverne en introduktion til samtidskunsten, men i praksis blev det samlede program for omfangsrigt for tre af skolerne og kun to skoler fik den planlagte rundvisning. Eleverne kom til Nikolaj Kunsthal, hvor de fik mulighed for at opleve den danske videokunstner Eva Kocks værk 'I am the river'. Børnene blev opfordret til at arbejde med deres sanser. Efterfølgende var der opsamling, hvor eleverne fik mulighed for at diskutere deres oplevelser af kunsten. Erfaringerne herfra var, at eleverne fik godt udbytte af rundvisningen, men at et samarbejde med en lokal kunstinstitution kunne have været mere relevant for dem pga. transporttid og overordnet relevans. Immigrantmuseet valgte derfor ikke at inkorporere denne vinkel i det endelige materiale på anden måde end at nævne muligheden i lærervejledningen.

4. Forankring på museet

De fem deltagende skoleklasser har som sagt besøgt Immigrantmuseet og modtaget en rundvisning. Projektet er desuden blevet omtalt i museumsbladet "Nyt" i januar 2013 og historie og samfundsfagslærernes fagblad i efteråret 2012.

Den fremadrettede forankring på Immigrantmuseet består først og fremmest i, at materialet indgår som en fast del af museets tilbud til mellemtrinnet i grundskolen. Desuden indgår introduktionsforløbet som nævnt som et selvstændigt tilbud til klasser, der ikke ønsker den kunstneriske vinkel.

5. Erfaringer fra skoleforløbene:

Generelt har eleverne på de fem skoler givet udtryk for, at de har lært meget på museet. Det var i særlig grad de personlige fortællinger, der gjorde indtryk på eleverne.

I undervisningsforløbet med kunstnerne arbejdede eleverne videre med den viden, de fik fra Immigrantmuseet. Ved at lade kunstneren stå for formidlingen oplevede eleverne dels kunstnerens personlige erfaringer som immigranter, dels gav workshopforløbet eleverne et ukompliceret møde med samtidskunsten, formidlet af kunstneren selv. Kunstnerne viste eksempler på samtidskunst og satte ord på de tanker og følelser, der lå bag. På den måde var det lettere for eleverne at forholde sig til værkerne, og opnå en forståelse for hvad samtidskunsten kan bruges til, og hvordan man kan udtrykke tanker og følelser i en anden form end det skrevne ord.

Eleverne gav udtryk for, at workshopforløbene var 'sjovere end at læse i en bog'. De syntes, at besøg af kunstnerne var sjove og anderledes. Kunstnerne personlige fortællinger gav anledning til mange spørgsmål og refleksioner. Flere elever fik italesat deres egen immigranthistorie eller deres holdninger og tanker. Mange oplevede, at de prøvede nye grænser af i forbindelse med at udtrykke sig kunstnerisk og formidle sin egen historie. I flere klasser blev der vendt om på de gængse fordomme om indvandrere, ligesom eleverne fik ny viden om hinanden.

Anvendelsen af kunst som et formidlingsredskab, vækkede elevernes nysgerrighed og gav undervisningen karakter af leg. Samtidig blev der åbnet for et rum hvor 'alt var tilladt'. Der blev vendt op og ned på undervisningen, og stillet spørgsmål til herkomst og kulturarv i flere dimensioner. Kunsten åbnede således mulighed for, at eleverne kunne udtrykke sig på en nonverbal måde, de ikke var vant til i den normale undervisning. Ved at anvende kunst som et erkendelses- og formidlingsredskab blev den danske immigrationshistorie knyttet til elevernes personlige historie og dermed gjort levende.

Det var sværere for eleverne at forholde sig til besøget på Nikolaj kunsthø. Det var en udfordring for dem at koble læring om samtidskunst ud fra et konkret kunstobjekt, sammen med det forløb de selv skulle arbejde med på skolen. Besøget på kunstmuseet kunne dog inspirere lærerne til at 'tænke ud af boksen'. Det anbefales, at man inddrager lokale samarbejdspartnere i den kommune man bor i. Det vil bidrage til større relevans for eleverne, og man kan tænke i udstillingsmuligheder af de færdige kunstværker.

Lærerne har udtrykt, at det var inspirerende at have haft besøg af en kunstner. De var enige om, at eleverne har fået noget at tænke over, og at arbejdet med at konfrontere andre mennesker, dvs. søge viden i familien og omgangskredsen fremfor i bøgerne, var en god øvelse.

Skolerne brugte 1-2 uger på forløbet. I erkendelse af at undervisningsplanerne kan være stramme, er det færdige produkt udviklet, sådan at workshoppen tager minimum 2-3 undervisningsdage, men testklasserne viste, at nogle klasser benyttede tilbuddet som del af et længere forløb.

6. Perspektiver og konklusion.

Det udarbejdede materiale er tilgængeligt via museets hjemmeside og vil ved opstarten af skoleåret 2013/14 blive formidlet bl.a. via museets nyhedsbrev og facebook-side. I øvrigt har projektet været omtalt i Historie og Samfundslærerenes fagblad i efteråret 2012.

Det har på museet været debatteret, hvorvidt det forhold, at det færdige materiale ikke forudsætter en workshop med en egentlig kunstner på skolen, giver en skævvridning af materialets værdi, men det vurderes på baggrund af de gennemførte workshops, at de valgte kunstformer giver god mulighed for, at lærerne selv kan gennemføre workshopsne.

Hele ideen med projektet, nemlig at italesætte immigration og integration på en anderledes måde og at få eleverne til at sætte ord og billeder m.v. på deres opfattelse af emnet, har vist sig gennem testklasserne at virke efter hensigten.

7. Projektregnskab:

Se vedhæftet fil med projektregnskab.

Projektets samlede udgifter har været på 233.767,59 kr. Hovedudgiften har bestået af løn dels til projektmedarbejder Pia Lund Poulsen (102.518,54 kr.) og dels i medgået arbejdstid til museumsinspektør Susanne Krogh Jensen, der har stået for udvikling af introduktionsforløbet samt klargjort materialet til internettet. Susanne Krogh Jensen har sammenlagt brugt 2½ måneds arbejdstid på projektet – svarende til 78.749,05 kr.

Honorarudgifterne til de 5 kunstnere beløber sig til 52.500 kr. i alt. Da det vurderedes, at materialet ville være bedst formidlet ved at være tilgængeligt gennem museets hjemmeside, har der ikke været udgifter til trykning m.v.

Ifølge bevillingstilsagn fra Kulturstyrelsen af 2. juli 2012 blev projektet bevilget op til 152.000 kr. i støtte til udgifter til honorarer og til lønudgifter.